

Nosaukums: Gados jaunu personu pēc insulta ar fizisku funkcionālu ierobežojumu ķermeņa pieredze, atgriežoties ikdienas vidē. (maģistra darbs)

Autore: Alise Berga-Kirilova (vad. doc.Daina Šmite)

Pamatojums: Insults ir vadošais nespējas cēlonis attīstītajā pasaulē, kura incidencei ir tendence pieaugt jaunu pieaugušo vidū (18 līdz 55 gadus vecu) un salīdzinoši maz uzmanības ir pievērsts gados jaunu personu pēc insulta dzīvajai pieredzei. Ir nepieciešama padziļināta izpratne par ķermeņa konceptualizāciju fizioterapijā un, kā tas tiek piedzīvots pēc traumas vai slimības.

Mērķis: Šī fenomenoloģiskā pētījuma mērķis ir izpētīt gados jaunu personu pēc insulta ar fizisku funkcionālu ierobežojumu ķermeņa pieredzi kontekstā ar atgriešanos ikdienas vidē.

Metodes: Pētījuma dizains ir fenomenoloģisks pētījums. Tika veiktas kvalitatīvas individuālas padziļinātas daļēji strukturētas intervijas ar sešām personām pēc insulta viņu dzīvesvietā vai neitrālā ārstniecības iestādē. Intervijas tika transkribētas rakstiski un analizētas, pielietojot psiholoģiskās fenomenoloģijas pieeju (izmantojot MAXQDA2018 programmu).

Rezultāti: Tika atklāti trīs dzīvā ķermeņa fenomena esences aspekti – tēmu savstarpējās asociācijas un saistības aktivitāšu neatkarības un kvalitātes aspektos, *enkuri* – resursi un potenciālie riski – negatīvie dzīvā ķermeņa pieredzes aspekti. Neatkarība aktivitātēs tika piedzīvota kā emocionāli un kognitīvi nozīmīga, kvalitātes aspekts tika piedzīvots kā sekundārs neatkarībai un/vai noteiktos kontekstos. Dzīvā ķermeņa pieredzes negatīvie aspekti sevī ietvēra negatīvas emocionālas nozīmes – skumjas, nedrošību, bezspēcības izjūtu un dusmas saistībā ar zaudētajām ķermeņa spējām, funkcijām, aktivitātēm un dalību, vides negatīvajiem aspektiem un grūtībām pieņemt pēc insulta izmainīto ķermeni. Resursi – *enkuri* sevī ietvēra pieredzi par kognitīvas nozīmes piešķiršanu izdzīvošanai pēc insulta kā vērtībai, saglabātajām funkcijām un aktivitātēm, vides pozitīvajiem aspektiem, pilnvērtīgas dzīves iespējamību pēc insulta, izmainītā ķermeņa pieņemšanu un adaptīvām līdzturēšanas stratēģijām.

Secinājumi: Ķermeņa nevarība ir būtisks caurviju motīvs dzīvā ķermeņa pieredzē personām pēc insulta, virzoties uz pilnvērtīgu dzīvi pēc insulta. Negatīvās emocijas par zaudējumu, “pārtrakuma” rašanās izjūtā par sevi un ķermeņa nepieņemšana bija būtiskākie draudi virzībai uz pilnvērtīgu dzīvi. Resursi virzībai uz pilnvērtīgu dzīvi atklājās caur pozitīvo vides ietekmi, dalību darbā, pozitīvo emocionālo nozīmi saglabātajam un uzlabotajam, ķermeņa pieņemšanu un adaptāciju ikdienai. Ķermeņa kā subjekta konceptualizācija fizioterapijas procesā var veicināt insulta “nospieduma” integrāciju personas dzīves pasaulē.